

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De judiciis & judicialibus. Hoc est de Sententia & re judicata, Executione, Attentatis, Judice, Notario, Advocatis, Procuratoribus, Expensis, & aliis ad materiam judiciorum. Pars II. Relatio Romanæ Curix forensis, ejusque Tribunalium, & Congregationum

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

VI. De Cardinali Superintendente generali, seu primo Ministro Papæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74090)

set, Dummodò tamen sint præsentés in eo Confistorio: cum absentes optandi sunt non habeant, nisi Papæ dispensatio accedat.

Super præcedentia, majoribusque præminentis Cardinalium supra Patriarchas & Archiepiscopos vel Episcopos apud antiquiores quæstio fuit; *Chassan. in catal. glor. mundi.* Hodie tamen sine dubio decisa est, & practicata ad favorem Cardinalium, eò quia licet inferiores in ordine censeantur, majores tamen & digniores censendi sunt ratione cujusdam superioritatis ac jurisdictionis super eos tanquam supremi Senatores Papæ, quamdam participationem cum eo habentes in regimine Ecclesiæ universalis, Et ex qua ratione magnas quoque obtinent præminentias, & honorificos tractatus cum Regibus & Principibus, aliisque Magnatibus; *Lotter. de benef. dict. quest. 8. lib. 1.* Et de aliis ad eorum materiam videndum erit apud eos, qui formales tractationes de super habere professi sunt, cum hæc pro informativa relatione sat videatur insinualle; Et de aliquibus Cardinalium exemptionibus in Regalium sede habetur. *De regalibus disc. 55.*

Habet quoque Collegium, ad instar Capitulorum, & Collegiorum inferiorum, quamdam massam communem administrari solitam per Cardinalem, qui per turnum singulo quoque anno, vel biennio mutari solet, atque Camerarius appellatur, diversus tamen à Cardinali Camerario in officium de quo infra; Istaque massa continet emolumenta galericardinalitii, quæ sub vocabulo *rotuli* explicantur, atque à judicio Collegii pendent majora vel minora emolumenta aliorum Officialium Curia, dum ad Collegium pertinet facere gratias in toto vel in parte de aliquibus expeditionum emolumentis; Ad instar autem distributionum, de illis participant solum Cardinales præsentés in Curia, quales dicuntur ad hunc effectum illi, qui in duobus anni temporibus, Veris & Autumni, in Curia etiam per modicum tempus fuerint; Ideoque Cardinales, qui resident in proximis Episcopatibus, pro hac participatione bis in anno per paucos dies ad Urbem redeunt; Diversa etenim est illa præsentia, quæ magis rigorosè exigitur, ut eis aliqua Regulæ Cancellariæ seu privilegia suffragentur. *De benef. disc. 11.*

D I S C. VI.

De Cardinali superintendente generali, seu primo Ministro Papæ.

S V M M A R I V M.

- 1 **D** estus Cardinalis introductione, ejusque munere.
- 2 Cui data proportione assimilatur.
- 3 De aliquibus officiis Regni Neapolitani.
- 4 De causa introductionis hujus ministri, & quas partes expleat.
- 5 De eodem, & quæ persona ad hoc munus assumi soleant.
- 6 Quod in negotiis status vel Principatus temporalis ejus munus principaliter versetur.
- 7 In quibus se ingerat respectu Pontificatus, & Principatus ecclesiastici.

8 Præbet etiam audientiam Oratoribus, & Officialibus, ac aliis.

9 Habet viæ vocis oraculum generale, & circa qua.

10 De facultate subscribendi nomine Papæ per concessum.

11 Esse solet etiam Legatus status Avenionensis, & de istius Legationis negotiis, ejusque Vicelegato.

12 Est item Gubernator Principatus Firmani.

IN ordine hierarchico Magistratum, & Officialium Papæ, & Curia, non reperitur iste Officialis, vel Minister, utpote pendens à consuetudine particulari cujuslibet Pontificis, qui potest, & quandoque solet, illum non habere, ut nostra ætate in aliquibus Pontificatibus (saltem ad tempus) praxis docuit, adeò ut comparative, seu cum debita proportione, huic Ministro, seu Officiali, adaptari posse videantur termini Vicarii Generalis Episcopi, qui in ordine hierarchico antiquorum Canonum non reperitur, quoniam, ut alibi insinuat, *supra disc. 4. & de præminent. disc. 20.* antiquitus ea, quæ Episcopus per se ipsum explicare non poterat, explicabat per duos fixos Adjuutores seu Vicarios, id munus habentes in dignitatem, per Archidiaconum scilicet temporalia, & per Archipresbyterum spiritualia; Sed quoniam casus frequenter dabat diffidentias, & inconvenientiam inter Episcopum, & has Dignitates, quæ utpote id obtinentes independenter ab Episcopo ex administratione perpetua & necessaria, atque non pendentes ab ejus nutu, frequenter contra eum erigebant caput, idcirco paulatim inolevit consuetudo particularis aliquorum Episcoporum, quæ deinde effecta est generalis, quod scilicet Episcopus apud se haberet fiduciarium ministrum, qui ejus vice multa ad utramque jurisdictionem spectantia explicaret, atque ita jurisdictionem seu potestatem Archidiaconi, & Archipresbyteri evanuit, restrictaque est ad quædam ceremonialia, adeò ut hodierni quamdam solam imaginem antiquæ dignitatis obtinerent, videantur.

Idque in plerisque principatibus secularibus quoque contigisse docemur, quoniam (exemplificando in Regno Neapolitano tanquam principatu viciniore, & Italia notabiliore, cujus aliqua major notitia à me habetur,) antiquitus ille Rex omnia militaria, politica, & civilia negotia explicabat per septem Officiales, id habentes in dignitatem, ut sunt, Comestabilis, Judiciarius, Cancellarius, Camerarius, Prothonotarius, Admiratus maris, & Senescallus; Verum ob eadem inconvenientiam inolevit usus, quod istorum potestas, vel præminentia, ad nudas intitulationes, aliasque ceremonias, vel respectivè ad aliquas modicas antiquæ potestatis reliquias redacta est, cum omnia quæ ab eis explicari solebant, explicentur per Vicarium seu Proregem tanquam ministrum fiduciarium ad nutum amovibilem, & per alios inferiores ministros, & officiales; Quinimò, licet ipse Rex pro negotiis supremæ Cancellariæ Regiæ, fixum & perpetuum deputet officialem, substitutum dicti Cancellarii, cui Secretarii Regni nomen tribuitur; Adhuc tamen aliqua potius forensia negotia per hunc solum explicantur; Politica verò, & gratiosa, ac etiam aliqua forensia, & civilia, Vicarius seu Prorex explicat per ejus privatos, ac fiduciarios aulicos Secretarios ad ejus nutum deputatos, ac amovibiles; quorum unus justitiæ pro nego-

negotiis civilibus; Alter verò belli, pro militari-
bus, vel politicis appellantur, cum similibus.

Ita dici posse videtur in hoc magno Principe, duos principatus, ac respectivè unum magnum præfulatum administrante, juxta illam perfonarum pluralitatem, quæ alibi supra insinuata est, *supra disc. 2.* quoniam post suppressam antiquam magnæ potestatis, & administrationis dignitatem Cardinalis Archidiaconi (qualis in primitiva Ecclesia fuit S. Laurentius, qui, ut ejus martyrii acta docent, omnem temporalem administrationem illi depresso statui proportionatam habebat,) omnia negotia explicabantur, quoad præfulatum Urbis per Cardinalem Vicarium, & quoad utrumque principatum, ecclesiasticum & prophanum, per Cardinalem Penitentiarium, tanquam Vicarium in spiritualibus, & per Cardinalem Camerarium tanquam Vicarium & Oeconomum in temporalibus, ac per Cardinalem Cancellarium, seu Vicecancellarium; tanquam Secretarium; Verùm ob eadem inconvenientia usus invaluit, quod Papa pro fiduciariis negotiis, tenere cepit privatum aulicum Secretarium, qualis est ille, qui hodie Secretarius Status appellatur, aliosque deputare ministros, & officiales, tanquam substitutos, & adjutores dictorum majorum officialium id habentium in dignitatem, nempe, Gubernatorem Urbis, Auditorem Camere, Thesaurarium, Secretarium Status, & alios Secretarios literarum ad Principes, & Brevium, aliosque similes, adeò ut quædam publica, & forensia negotia per dictos primarios Officiales vel Dignitates explicentur, ut infra in singulorum magistratuum vel officiorum particularibus rubricis, seu discursibus advertitur.

Sed quoniam (ita omnium ferè Principum in omnibus sæculis praxi docente) quædam, si non præcisa, moralis tamen necessitas eos cogere videtur, habendi unum, vel plures ministros vel assistentes magis confidentes, quibus tutius eorum secreta pandere valeant, atque per eos magis fideles rerum informationes obtinere, aliaque explicare, quæ non expedit inferioribus ministris, & officialibus communicari, ut hodiernorum temporum, ac Principum praxis docet, in eo fiduciario ministro, cui pro principatum diversis moribus, privati, vel primi ministri, aut Secretarii nomen dari solet; Omnique ævo servatum esse, docent Chronicæ, ac etiam ipsamet sacra pagina veteris Testamenti, præsertim de Amân, & de Joseph, ac aliis; Hinc eadem necessitas ad idem impulit Papam, qui fortè præ omnibus magis indiget majoris fiducia ministro, cum non proprii principatus tantum negotia tractet, (ut alii Principes faciunt,) sed tanquam omnium Catholicorum Principum pater, qui æquali paterno amore tractate solet de negotiis omnium Principum, quorum aliqui inter se æmuli esse solent; unde propterea magna circumspèctio, magnaquè fiducia necessaria est. Hinc propterea àssumere consuevit personam secundum carnem magis conjunctam, cui Cardinalis nepotis vocabulum dari solet; Atque ubi casus præbeat, quòd Pontifex nullum habeat per agnationem vel cognationem conjunctum, tunc alium affinem, vel extraneum assumere solet, quem in propriam cooptat familiam eique illam tribuit denominationem, quam ipse in statu cardinalitio habebat, dum experientia

docuit, congruè esse, ut iste fiduciarius minister deputetur, unde propterea bonus quidem, & commendabilis est stylus in genere, quandoque tamen parum commendabilis esse solet, ob aliqua accidentia, quæ ex humana conditione vel fragilitate resultant.

Hujus primi ministri munus, jurisdictionale seu publicum, cum actuali alicujus vicariæ jurisdictionis, & potestatis etiam forensis, principaliter versatur circa regimen domini seu principatus temporalis; Ideoque dicitur Superintendens generalis Status ecclesiastici; unde propterea subscribit literas, aliaque provisiones, quæ nomine Papæ dantur, pro dicti principatus temporalis regimine, & administratione, tam per Secretarium Status, quam etiam per Congregationes consultæ, & boni Regiminis, & alias, quæ pro eodem temporali gubernio erectæ sunt, ut infra, in singulis Magistratuum, & Congregationum Rubricis.

Bene verùm, quod etiam (licet rarius) se ingerit circa ea, quæ majorem principatum ecclesiasticum, seu pontificium concernunt; Non quidem circa usum clavium, ac merè spirituales administrationem, (ut exempli gratia) sunt collationes beneficiorum, provisiones Ecclesiarum, & dispensationes, ac similia, cum hæc per organa Datarie, & Cancellariæ, & Secretariæ brevium, sive per illa Sacrarum Congregationum explicari soleant, sed circa ea, quæ concernunt politica, ac etiam aliqua civilia, cum Regibus & Principibus, eorumque Vicariis, & Magistratibus majoribus, ac etiam cum ipsius Apostolicæ Sedis Legatis & Nuntiis, aliisque ministris; Et quandoque etiam cum Episcopis, & Metropolitanis, pro Papæ placito, ac arbitrio.

Prout etiam in Curia Regum, & Principum Oratores, ac etiam ejusdem Curie Officiales, & magistratus, qui statutis diebus ad Papæ audientiam admittuntur, illa expleta, huic primo ministro immediatè ejusdem Papæ oracula, & sensus, vel respectivè, eorum preces, ac instantias communicant; Ac etiam illi officiales, vel personæ private, qui ad audientiam Papæ non admissi, aliquid ab eo petant, vel ei communicare velint, cum hoc primo, ac fiduciario ministro tractant; Unde propterea contingit, quod à Prælati, & à nobilibus viris, etiam ordinis magnatitii, aliisque curialibus, & aulicis, in horis audientiæ, magnum ei præstetur obsequium, cum assistentia in aula exteriori, quæ vulgò *anticamera* dicitur; Quod etiam aliorum magnorum Regum & Principum primis ministris, frequentius est commune.

In isto autem primo adeoque qualificato ministro, extrà quæstionem est vivæ vocis oraculum generale, quod in aliis officialibus, & magistratibus est sub quæstione, vel est restrictum ad pertinentia ad officium tantum, ut infra in eorum singulis Rubricis advertitur; Iis tamen exceptis, quæ regulariter per dicta organa sive per supplicationes Papæ manu signatas, explicari solent, (quoniam stylo in hujusmodi rebus nimium deferendum est;) Unde propterea quando ob infirmam valetudinem, vel ob aliud impedimentum Papæ, hujusmodi negotia, pro consueto stylo explicari non possunt, tunc idem Pontifex, huic ministro, vel alteri sibi beneficæ personæ, facultates communicat subscribendi
ejus

eius vice, ac nomine, ut vulgò dicitur, per concessum, de quo agitur infra in Rubrica Datarii.

1 Iste Cardinalis nepos, qui in Palatio Apostolico apud Papam, cum secreto fiduciario ingressus, moratur, & affistit, pro frequentiori usu, obtinet etiam Apostolicam legationem Status Avenionensis, & Comitatus Venaïfani in Gallia, eamque ibi exercet per Prælatum, ejus substitutum, qui non ab ipso, sed à Papa deputatur, cui Vicelegati nomen tribuitur, illeque omnia jura, & facultates Legati ibi exercet, etiam in aliquorum beneficiorum reservatorum collatione. *sub tit. de benef. d. 27. ubi de ista collatione.*

Ab eo tamen dantur appellationes, vel recursus ad ipsum Legatum, qui proinde, per ejus Auditorem, vel per seipsum, aut per alios particulares delegatos, causas appellationis cognoscit, earum aliquas graviore in Rota quoque committendo; Atque ab aliquo moderno tempore, Congregatio ex aliquibus Prælatiis, & Curialibus erecta est, quæ Avenionensis dicitur, pro illius principatus negotiis melius pertractandis.

2 Obtinere quoque solet regimen, & administrationem Principatus Firmani, quem pariformiter regit per Prælatum substitutum, sub nomine Gubernatoris, cum appellationibus, & recursibus ut supra, ob diversos stulos. Aliaque obtinet munera, pro Papa placito, ac majori, vel minori benevolentia vel fiducia, ex qua hujus ministri, major, vel minor auctoritas pendet, ut omnium, aliorum principatum praxis docet.

DISC. VII.

De Secretario Status; Ac etiam de Secretario Brevium; Aliisque Secretariis, qui Papæ assunt in Palatio; Et de Collegio Secretariorum Apostolicorum.

S V M M A R I V M

- 1** In quo consistat officium Secretarii Status.
- 2** In quibus personis illud conferri, seu committi soleat.
- 3** Quod ab hoc officio de facili fieri soleat transitus ad purpuram, ac etiam ad supremam thiarum, & dantur exempla.
- 4** De ratione cur id sequi soleat.
- 5** De hujus Secretarii adjutoribus, & ministris, & præsertim de Secretario Cisarum.
- 6** Quare hoc officium non sit in ordine hierarchico Curie, & de Collegio Secretariorum.
- 7** De Secretario Brevium.
- 8** De negotiis, & gratiis, quæ expediuntur per hanc secretariam, & per literas in forma brevis, & de aliis, quæ per bullas sub plumbo per Cancellariam.
- 9** Quæ proprie dicantur brevia, & de differentia inter brevia, & bullas.
- 10** Reservationes, & affectiones Apostolicæ beneficiorum introduci ceperunt in Gallia.
- 11** De aliis expeditionibus.
- 12** De brevibus Penitentiariæ.
- 13** De brevibus de capienda possessione nomine camera.
- 14** De brevibus commissionis causarum appellationis in partibus.

- 15** De minutis originalibus, & registris brevium.
- 16** In quibus negotiis dicta diligentia non adhibeantur.
- 17** De emolumentis, quæ solvuntur pro expeditione brevium.
- 18** De Secretario brevium seu literarum Principum.
- 19** De Secretario memorialium ejusque munere.
- 20** Memoriale seu rescriptum in eo contentum non tribuit jurisdictionem, & quas faciat operationes.

Officio Cardinalis Nepotis, de quo agitur disc. præcedenti, proximum est illud Secretarii Status, quod in plerisque, cum eo simbolizat, in eo præsertim quod non est in ordine hierarchico officialium, ac magistratum Papæ, & Romanæ Curie, & tamen est summæ confidentiæ, & auctoritatis, magnamque in Curia figuram facit, atque de facto, secundum locum occupare videtur, in iis quæ concernunt politicam ac etiam in parte civilem, utriusque Status administrationem, dum graviora negotia, majoris confidentiæ, cum Regibus, & Principibus, ac etiam cum Legatis, & Nuntiis Apostolicis, per hoc organum junctum cum altero Cardinalis Nepotis pertractantur; Et quandoque, etiam in civilibus, & ecclesiasticis negotiis, Ordinariis locorum, vel Gubernatoribus aliisque Officialibus & Magistratibus Status ecclesiastici, oracula, & mandata Papæ explicantur.

Istudque officium, utpote summæ fiduciæ, per novum Pontificem pro tempore creatum, committi solet ejus majori fiduciario, vel viro, qui apud ipsum sit magnæ existimationis, quandoque in Cardinalitia dignitate constituto, ut nostrâ ætate praxis docuit, in Innocentio X. & Clemente IX. qui Cardinalium opera in hoc munere usi fuerunt, frequentius vero, qualificato Prælato, qui per Papam purpuræ proximè destinatus fuerit, ut currentis sæculi praxis docuit in omnibus aliis Pontificatibus, etiam in actuali Clementis X.

Cum ea circumstantia, consideratione digna, quod duo Secretarii Status, unus post alterum in statu prælaturæ ad hoc munus assumpti, eoque durante, brevi spatio temporis, ad purpuram eVecti, fuerunt immediati successores Pontificum eos promoventium, nempe Alexander VII. qui à Nuntiatura Germaniæ inferiori evocatus, per Innocentium X. circa finem Pontificatus ad hoc munus, vacatum per mortem Cardinalis possessoris, atque intra breve tempus cardinalitia dignitate donatus, ejus immediatus successor fuit in Pontificatu; Et Clemens Nonus qui post plura munia expleta, illud præsertim Nuntii Apostolici apud Regem Catholicum, & Gubernatoris Urbis sede Papali vacante, per Alexandrum ad hoc munus evocatus, atque intra breve tempus Cardinalis creatus ejus immediatus successor fuit: Idque rationabiliter, quoniam cum hoc officium committi soleat, nisi Prælatiis peritis, multumque expertis in negotiis Principum, (ut etiam praxis actualis hujus Pontificatus docet in qualificato Cardinali Borromæo, S. Caroli ex fratre pronepote hoc munus explente, qui ad illud in statu Prælaturæ ab eadem Nuntiatura Regis Catholici evocatus fuit, cum prius quamplura alia munera exercuisset, illud præsertim Nuntii Apostolici apud Helvetios, & alterum Gubernatoris Urbis) ipsumque munus de per se magnam hujusmodi negotiorum peritiam inducat, & scholam